

EDUSKUNNAN VASTAUS 201/2010 vp

Hallituksen esitys laeiksi avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 37/2010 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 23/2010 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltoamisala

Tätä lakia sovelletaan avopuolisoiden yhteistalouden purkamiseen avoliiton päättyessä.

2 §

Säännösten tahdonvaltaisuus

Tämän lain säännöksistä voidaan sopimuksella poiketa.

Avopuoliso tai kuolleen avopuolison perillinen ei kuitenkaan voi pätevästi luopua oikeudestaan vaatia 4 §:ssä tarkoitettua omaisuuden erottelua tai oikeudestaan hakea 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua pesänjakajan määräämistä.

3 §

Avopuolison ja avoliiton määritelmät

Avopuolisoilla tarkoitetaan tässä laissa yhteistaloudessa asuvia parisuhteen (*avoliiton*) osapuolia, jotka ovat asuneet yhteistaloudessa vähintään viisi vuotta tai joilla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi. Avopuolisoksi ei kuitenkaan katsota sellaista henkilöä, joka on avioliitossa.

2 luku

Omaisuu den erottelu

4 §

Omaisuu den erottelu

Jos avopuoliso tai kuolleen avopuolison perillinen sitä vaatii, toimitetaan avoliiton päättyessä avopuolisoiden omaisuuden erottelu.

5 §

Avopuolisoiden omaisuus

Omaisuu den erottelussa kumpikin avopuoliso pitää oman omaisuutensa. Jos avopuolisoilla on yhteistä omaisuutta, yhteisomistussuhde on vaadittaessa purettava.

6 §

Yhteisomistusolettama

Jos omaisuutta eroteltaessa avopuolisoiden välisestä sopimuksesta tai olosuhteista muutoin ei käy selville eikä voida näyttää, kumman avopuolison omaisuuteen jokin irtain esine kuuluu tai että se on yhteistä omaisuutta, avopuolisoiden katsotaan saaneen sen yhteisesti yhtäläisin oikeuksin.

7 §

Omaisuu den erottelun toimittaminen

Omaisuu den erottelusta voidaan sopia laa timalla omaisuuden erottelukirja, joka tehdään siten kuin perintökaaren (40/1965) 23 luvun 9 §:ssä säädetään.

Avopuoliso tai kuolleen avopuolison perillinen voi myös hakea käräjäoikeudelta pesänjakajan määräämistä omaisuuden erottelua varten. Pesänjakaja määrätään ja hän toimittaa omaisuuden erottelun siten kuin perinnönjaosta säädetään.

3 luku

Hyvitys yhteistalouden hyväksi annetusta panoksesta

8 §

Hyvityksen edellytykset

Avopuolisolla on oikeus hyvitykseen, jos hän on yhteistalouden hyväksi antamallaan panoksella auttanut toista avopuolisoa kartuttamaan tai säilyttämään tämän omaisuutta siten, että yhteistalouden purkaminen yksinomaan omistussuhteiden perusteella johtaisi perusteettoman edun saamiseen toisen kustannuksella.

Yhteistalouden hyväksi annetuksi panokseksi katsotaan:

- 1) työ yhteisen talouden tai toisen avopuolison omistaman omaisuuden hyväksi;
- 2) varojen käyttö yhteiseen talouteen;
- 3) varojen sijoitus toisen avopuolison omistamaan omaisuuteen; tai
- 4) muu näihin verrattava toiminta.

Oikeutta hyvitykseen ei ole, jos yhteistalouden hyväksi annetusta panoksesta koitunut perusteeton etu on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen.

9 §

Hyvityksen vaatiminen

Hyvityksestä voidaan sopia tai hyvitysvaatimus voidaan tehdä omaisuuden erottelua varten määrätyle pesänjakajalle. Jollei pesänjakajan määräämistä ole haettu, hyvitysvaatimus voidaan saattaa kanteella käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Oikeus hyvitykseen raukeaa, jos hyvitystä ei ole vaadittu omaisuuden erottelussa eikä sitä koskevaa kannetta ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa omaisuuden erottelusta.

Jos omaisuuden erottelua ei ole toimitettu, oikeus hyvitykseen raukeaa kuitenkin, jollei sitä koskevaa kannetta ole nostettu tai pesänjakajan määräämistä ole haettu kolmen vuoden kuluessa avopuolison kuolemasta tai siitä, kun avopuoliset muuttivat pysyvästi erilleen.

4 luku

Erinäiset säännökset ja voimaantulo

10 §

Muutoksenhaku pesänjakajan ratkaisuun

Avopuoliso tai kuolleen avopuolison perilliset voivat moittia pesänjakajan toimittamaa omaisuuden erottelua ja pesänjakajan hyvitysvaatimuksen johdosta tekemää ratkaisua siten kuin perintökaaren 23 luvun 10 §:ssä säädetään.

11 §

Takaisinsaanti

Jos avopuoliso on omaisuuden erottelussa tai suorittamalla 8 §:ssä tarkoitettua hyvitystä luovuttanut avopuolisolleen tai tämän perillisille omaisuuttaan huomattavasti enemmän kuin hän olisi ollut velvollinen luovuttamaan, omaisuuden erottelu tai hyvitys voidaan peräyttää konkurssipesään siten kuin takaisinsaannista

konkurssipesään annetussa laissa (758/1991) säädetään.

Jotta 1 momentissa tarkoitettulla tavalla omaisuutta saanut avopuoliso tai tämän perilliset voisivat saada suojaa toisen avopuolison velkojien takaisinsaantivaatimuksilta konkurssissa ja ulosotossa, omaisuuden erottelukirja taikka hyvitystä koskeva sopimus tai muu asiakirja on jätettävä maistraattiin rekisteröitäväksi siten kuin maistraattien eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa (57/2005) säädetään.

12 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos avoliitto on päätynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

perintökaaren 8 luvun 2 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintökaaren (40/1965) 8 luvun 2 § ja 8 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 209/1983, seuraavasti:

8 luku

Avustuksesta ja hyvityksestä

2 §

Perittävän kihlakumppanille, eloonjääneelle puolisolle 3 luvun 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tai perittävän avopuolisolle voidaan antaa jäämistöstä avustuksena rahaa, muuta omaisuutta tai käyttöoikeus omaisuuteen sen mukaan kuin harkitaan kohtuulliseksi, jos hänen

toimeentulonsa perittävän kuoleman vuoksi on heikentynyt ja avustus on tarpeen hänen toimeentulonsa turvaamiseksi.

Avustusta voidaan antaa eloonjääneelle puolisolle myös siinä tapauksessa, että hänelle ei 3 tai 25 luvun nojalla voida antaa riittävään toimeentuloon tarvittavaa omaisuutta.

Jollei painavia syitä ole, avustuksen antamisella ei saa loukata perillisen oikeutta lakiosaan.

Avustuksen tarvetta ja määrää harkittaessa on otettava huomioon perittävän kihlakumppanin, eloonjääneen puolison tai avopuolison mahdollisuudet turvata toimeentulonsa varallisuudellaan sekä ansio- ja muilla tuloillaan, ikä, parisuhteen kesto sekä muut näihin verrattavat seikat.

Avopuolisolla tarkoitetaan tässä luvussa henkilöä, joka on perittävän kuollessa ollut tämän kanssa avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (/) tarkoitetussa avoliitossa.

8 §

Avustusta, josta säädetään 1 ja 2 §:ssä, sekä 5 §:n mukaista hyvitystä on vaadittava viimeistään perinnönjaossa. Jos perinnönjakoa ei ole toimitettava, avustusta on 2 §:n nojalla vaadittava viimeistään puolisoiden omaisuuden osituksessa tai avopuolisoiden omaisuuden erotelussa.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 11 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1063/2007, seuraavasti:

11 §

Kuolinpesästä tulevien osuuksien saajat luetaan kahteen veroluokkaan:

I. perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani tai avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettu avopuoliso saamansa perintökaaren 8 luvun

2 §:ssä tarkoitetun avustuksen määrään asti; sekä

II. muut sukulaiset ja vieraat.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäymiskaaren 10 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 135/2009, uusi 11 a § ja luvun 17 §:n 2 momenttiin uusi 3 a kohta seuraavasti:

10 luku

Oikeuspaikoista riita-asioissa

11 a §

Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettua hyvitystä, omaisuuden erottelua tai erottelun taikka hyvitysratkaisun moitetta koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jommallakummalla avopuolisolla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Jos asia pannaan vireille avopuolison kuoleman jälkeen, sovelletaan kuitenkin tämän luvun 17 §:ää.

17 §

Jäämistöä koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, joka koskee:

3 a) avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettua hyvitystä, omaisuuden erottelua tai erottelun taikka hyvitysratkaisun moitetta, jos asia pannaan vireille avopuolison kuoleman jälkeen;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettu avoliitto on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Laki

takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään takaisinsaannista konkurssipesään annettuun lakiin (758/1991) uusi 9 a § seuraavasti:

9 a §

Omaisuuden erottelun tai hyvityksen peräytyminen

Jos velallinen on luopunut oikeudestaan avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta

annetun lain (/) 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, omaisuuden erottelu tai hyvitys peräytyy:

1) jos omaisuuden erottelukirjaa taikka hyvitystä koskevaa sopimusta tai muuta asiakirjaa ei ollut annettu maistraattiin ennen määräpäivää;

2) jos 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja on annettu maistraattiin myöhemmin kuin vuosi ennen määräpäivää; tai

3) jos 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja on annettu maistraattiin tätä aikaisemmin mutta myöhemmin kuin kolme vuotta ennen määräpäivää eikä näytetä, ettei velallinen omaisuuden erottelua toimitettaessa tai hyvitystä koskevaa oikeustointa tehtäessä ollut ylivelkainen eikä

omaisuuden erottelun tai hyvitystä koskevan oikeustoimen vuoksi tullut ylivelkaiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos omaisuuden erotelu tai hyvitys liittyy avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettuun avoliittoon, joka on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

maistraattien eräistä henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maistraattien eräistä henkilörekistereistä annettuun lakiin (57/2005) uusi 2 a luku seuraavasti:

2 a luku

Avoliittoasioiden rekisteri

6 a §

Avoliittoasioiden rekisterin käyttötarkoitus

Avoliittoasioiden rekisteriin talletetaan tietoja seuraavista avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetun lain (/) 11 §:ssä tarkoitetuista asiakirjoista:

- 1) omaisuuden erottelukirja;
- 2) hyvitystä koskeva sopimus tai muu asiakirja.

Rekisteriä pidetään 1 momentissa tarkoitettujen asiakirjojen rekisteröitäväksi jättämiseen liittyvien oikeusvaikutusten voimaan saattamiseksi sekä tietojen saattamiseksi julkisiksi.

6 b §

Avoliittoasioiden rekisteriin talletettavat tiedot

Rekisteriin talletetaan:

- 1) avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettujen avopuolisoiden nimet ja henkilötunnukset tai henkilötunnuksen puuttuessa syntymäaika;
- 2) avopuolisoiden kotikunnat tai asuinvaltiot;
- 3) asiakirjan laji ja päiväys;
- 4) ilmoituksen vastaanottamispäivä; sekä
- 5) maistraatin nimi, asiakirjan rekisteröintipäivä ja asian tunnistetiedot.

Lisäksi rekisteriin talletetaan väestötietojärjestelmästä saatavat tiedot avopuolison nimen muutoksesta.

6 c §

Avoliittoasian rekisteröinnin edellytykset

Ilmoitus asiakirjan rekisteröimiseksi on tehtävä maistraatille kirjallisesti. Ilmoituksen voi tehdä avopuoliso tai avopuolison perilliset. Ilmoituksen liitteenä on oltava ilmoituksessa tarkoitettu asiakirja alkuperäisenä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Tätä lakia ei sovelleta, jos omaisuuden erotelu tai hyvitys liittyy avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettuun avoliittoon, joka on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

holhoustoimesta annetun lain 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 34 §:n 1 momentin 9 kohta seuraavasti:

34 §

Jollei laissa toisin säädetä, edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta:

9) tehdä sopimusta omaisuuden osituksesta tai erottelusta taikka perinnönjaosta, joka toimi-

tetaan ilman perintökaaren (40/1965) 23 luvussa tarkoitettua pesänjakajaa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Tätä lakia ei sovelleta, jos omaisuuden erotelu liittyy avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun avoliittoon, joka on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2010